

riografije. Ujedno ističe da srednjovjekovno poimanje naroda u jugoslaven-
skom prostoru ne može biti izvedeno bilo kakvom »redukcijom« bilo kojeg
pojedinačnog shvaćanja nacije svih onih činilaca koji su u vezi s građanskim
odnosno kapitalističkim društvom. Zbog toga se ne slaže s izjednačavanjem
srpstva s pravoslavljem, katoličanstva s hrvatstvom i sa »slobodnim« ras-
polaganjem muslimanstvom.

Dragiša Jović se osvrće na knjigu Živka Jovanovića KPJ prema seljaštvu
1919—1941. U ovoj raspravi Jović ispravlja neke tvrdnje Jovanovića o odno-
sima koji su postojali u Slavoniji. Tako ističe da se u Slavoniji tokom pro-
ljeća i ljeta 1919. ne može govoriti o bilo kakvom organiziranom nastupu
SRPJ(k) odnosno njezinih organizacija među seljaštvom u Slavoniji. Tako-
đer navodi da HPSS nije komunistima pravila nikakve prepreke u njihovom
djelovanju među seljacima kako to Jovanović tvrdi. Jović se ne slaže ni
s tvrdnjom Jovanovića da se seljaštvo 1919. sve više revolucionira, jer u
1919. razvoj događaja u Slavoniji nije karakteriziralo revolucionarno raspo-
loženje seljaštva.

Na kraju zbornika tiskani su ocjene i prikazi knjiga i zbornika.

Franko Mirošević

NOVOGRADIŠKI ZBORNİK 1,

Nova Gradiška 1986, 228 str.

U SR Hrvatskoj povremeno izlaze brojni regijski, gradski i općinski
zbornici raznolika, poglavito kulturno-povijesnog sadržaja. Posljednjih go-
dina proslavljeno je nekoliko zapaženih godišnjica postanka ili prvog spomena
pojedinih gradova i tom su prilikom objavljeni reprezentativni zbornici
enciklopedijskog formata (npr. Slav. Požega, Karlovac, Varaždin, Ludbreg,
Virovitica, a u pripremi je Glina, itd.).

Pojava svakog zbornika ili lokalnog časopisa, pa bio on u početku skro-
man sadržajem i izgledom, predstavlja novi korak u razvoju lokalne povije-
sne znanosti koja uzima sve više maha u svijetu i u nas. Stoga svaki takav
pothvat treba pozdraviti, pogotovo ako to čine manje sredine koje dosad
nisu imale svoje pisane knjige pa ni brošure o bližoj ili daljnjoj prošlosti.

U Slavoniji postoje već nekoliko decenija slična i druga izdanja, npr. u
susjednoj Slav. Požezi ili Slav. Brodu, te u Osijeku, Vukovaru, Vinkovcima
i Županji, dakle u starim gradskim sredinama gdje je i u prošlosti bio
razvijen kulturni i prosvjetni život, gdje odavno djeluju muzeji, knjižnice,
kulturna društva i institucije. Nešto je teže u bivšim trgovištima, većim
selima koja su postala općinski centri ili pak u mladim gradovima, a Nova
Gradiška je uz Bjelovar jedan od najmlađih gradova u Hrvatskoj. Tu je
trebalo u novije vrijeme, zapravo u posljednjih desetak godina stvoriti sve
te institucije i pokrenuti vlastitu izdavačku i informativnu djelatnost.

Zbog toga je i pojava proširanog *Novogradiškog zbornika* »veliki kulturni događaj« za ovu sredinu, kako piše u predgovoru urednik Milan Kladar. On ističe kako teškoće oko njegova nastajanja nisu bile samo novčane prirode, nego je osnovna teškoća bila u »ljudskom faktoru«, jer »nije bilo ljudi s radovima ni događanja gdje bi se radovi pojavili« (5). Zato su i Novogradišćani nastojali okupiti one stručnjake koji su svojim životom ili radom bili vezani za njihov kraj. Na tri znanstvena skupa koja su organizirali 1984. i 1985. prikupili su priloge i neke od njih objavili u prvom broju *Zbornika*. Prvi skup pod naslovom »Borba na Gradini i ustanak u Slavoniji« održan je 1984 u Okučanima, drugi u Novoj Gradiški 1985. pod naslovom »Gradina 1941—1945, 40 godina u slobodi« i treći 1984. u Novoj Gradiški o »Vremenu i djelu M. A. Reljkovića« u organizaciji Razreda za filologiju i Razreda za suvremenu književnost JAZU iz Zagreba.

S prvog skupa objavljeni su u *Zborniku* gotovo svi referati, s drugog je izabrano osam i s trećeg jedan. Priloge razvoju narodnooslobodilačke borbe u ovom dijelu Slavonije dali su uglavnom preživjeli sudionici u obliku sjećanja dopunjenog dokumentima. To su prof. dr. Dušan Čalić koji piše o provođenju politike KP u novogradiškom okrugu 1942, Miodrag Bijelić o borbi na Gradini 1942, Antun Duhaček o formiranju Kotarskog komiteta KP za Gradišku 1942, mr. Jovan Jakovljević o razvoju narodne vlasti na novogradiškom području do bitke na Gradini, Jefto Šašić o jakosti neprijateljskih snaga i bici za Gradinu te Vojislav Miličević koji raspravlja o borbi za Gradinu u literarnim djelima.

Na drugom skupu osim sudionika rata sudjelovali su pretežno znanstveni radnici iz Zagreba, Slavonskog Broda, Osijeka i drugih. Dr. Dragutin Pavličević piše o demonstracijama i zbacivanju mađarske zastave i grba u Novoj Gradiški u toku narodnog pokreta 1883. godine, dr. Mile Konjević o političkim previranjima u redovima HSS-a u Slavoniji nakon II. zasjedanja AVNOJ-a, dr. Anđelko Barbić o radnom, odnosno likvidacijskom logoru u Staroj Gradiški, Nada Lazić o aktivnosti Kotarskog NOO-a Nova Gradiška potkraj 1942. i u početku 1943. godine i Đorđe Kovjanić o sabiranju podataka o žrtvama rata na području novskog kotara.

Zapažene priloge dali su sociolog prof. dr. Svetozar Livada koji je pisao o agrarnim proturječnostima novogradiškog područja, te demograf prof. dr. Alica Wertheimer-Baletić koja je istraživala demografske karakteristike općine Nova Gradiška u poslijeratnom razdoblju. Prof. dr. Petar Grahovac objavio je rad o izveznoj orijentaciji agroindustrijskog kompleksa i većim prinosima u poljoprivredi Nove Gradiške. Na kraju je priloge dr. Pavla Pavličića koji raspravlja o temi kamo u žanrovskom smislu spada »Satir« Matije Antuna Reljkovića.

Uz literarne priloge tu je i kronologija kulturnih zbivanja novogradiškog kraja u posljednjih pet godina, te in memoriam narodnom heroju Peri Caru Zvrku koji je rukovodio posljednjim znanstvenim skupom »Gradina« i bio jedan od njegovih pokretača.

Dragutin Pavličević

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 19

ZAGREB

1986.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan
MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ,
Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 1.000 din

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad
SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu
SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja
poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SR Hrvatske
pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.

RADOVI 19

Za izdavača
dr. *Nikša Stančić*

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

DAMIR AGIČIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
SANJIN BIŠCAN, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
dr. MIROSLAV BRANDT, Ul. socijalističke revolucije 73, Zagreb
mr. NEVEN BUDAK, Filozofski fakultet, Zagreb
IVO FICOVIĆ, Arhiv Hrvatske, Marulićev trg 21, Zagreb
KLARA FILIPOVIĆ, Šestinski vijenac 22, Zagreb
dr. TEREZA GANZA-ARAS, Obala socijalističke revolucije 8, Zadar
BORISLAV GRGIN, Baštijanova 54, Zagreb
dr. BOGUMIL HRABAK, Cara Uroša 6a, Beograd
IVAN JURIŠIĆ, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Krčka 1, Zagreb
mr. DUBRAVKO LOVRENOVIĆ, Filozofski fakultet, Račkog 1, Sarajevo
mr. MARIJAN MATICKA, Filozofski fakultet, Zagreb
ANĐELKO MIJATOVIĆ, P. Togliatija 12, Susjedgrad, Zagreb
mr. FRANKO MIROŠEVIĆ, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu, Zagreb
dr. ILIJA MITIĆ, P. Budmani 18, Dubrovnik
dr. IVAN OČAK, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Krčka 1, Zagreb
KREŠIMIR OREMOVIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
ZVONIMIR PAVIĆ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
dr. DRAGUTIN PAVLIČEVIĆ, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Krčka 1
DUBRAVKA PEIĆ, Muzej Revolucije, Trg žrtava fašizma, Zagreb
mr. MIRJANA POLIĆ-BOBIĆ, Filozofski fakultet, Zagreb
mr. ŠTEFANIJA POPOVIĆ, Centar za povijesne znanosti, Krčka 1, Zagreb
LJERKA RACKO, Centar za povijesne znanosti, Krčka 1, Zagreb
dr. MIRJANA STRČIĆ, Kumičićeva 42, Rijeka
mr. MLADEN ŠVAB, Jugoslavenski leksikografski zavod Zagreb
ELIZABET TAKAČ, student Filozofskog fakulteta, Zagreb
mr. BOŽENA VRANJEŠ-ŠOLJAN, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Krčka 1
